

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของ องค์การบริหาร ส่วนตำบลคูกาสิงห์ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง
3. แนวคิดการปกครองท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงาน
5. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย SML
6. บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลคูกาสิงห์ จังหวัดร้อยเอ็ด
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของชุมชนให้ความสำคัญอยู่ที่ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้น จึงได้ศึกษาความหมาย ความสำคัญและ ประเภทหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชน

ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ (2546 : 21) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชน ซึ่งประกอบด้วยบุคคลกลุ่มบุคคล และองค์กรมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการ การรับรู้ ข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นประเด็นปัญหา การตัดสินใจ กำหนดนโยบาย การวางแผน การได้รับประโยชน์ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ การติดตามประเมินผลและการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ดังนั้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับบุคคลและองค์กร

หลายประเภท เพื่อเกิดความสมานไมตรี ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือผู้ร่วมงานทุกฝ่ายต้องมีอุดมการณ์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

นรินทรชัย พัฒนพงศา (2546 : 4) ได้นิยามความหมายการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมกิจกรรมการตัดสินใจหรือเคยเข้ามาร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้ามาร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาคมิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546 : 7-8) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการกิจหรือโครงการที่ส่วนราชการจะดำเนินการ ซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนนั้น การทำความเข้าใจถึงผลกระทบและแนวทางแก้ไขที่ส่วนราชการจะดำเนินการและปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน โดยให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและรัฐต้องรับฟังจนประชาชนเกิดความพึงพอใจ การจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ การจัดประชุม การพูดคุยเป็นกลุ่ม การชี้แจงของส่วนราชการ ตลอดจนการจัดทำประชาพิจารณ์

เดช กาญจนางกูร (2547 : 4) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการแบ่งงานกันทำตามบทบาทและหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องมีการบูรณาการในด้านความรู้ ความคิดและความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกัน เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการให้ประสานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเป็นจังหวะเดียวกันจึงจะทำให้การปฏิบัติงานร่วมกันสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดตามที่ผู้มีส่วนร่วมทุกคนปรารถนา

ปรัชญา เวสารัชช์ (2547 : 103) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นและชนบท หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชน หรือองค์กรของประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นและชนบทในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอน ในรูปแบบการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะพัฒนาหรือยกระดับขีดความสามารถของตนในการจัดการทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุก ๆ ด้านของตนให้ดีขึ้นกว่าเดิม

พลสวัสดิ์ นาทองคำ (2550 : 2) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของประชาชน ซึ่งเกิดขึ้นจากความต้องการหรือความพอใจที่จะดำเนินกิจกรรมร่วมกันและได้เข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การมีส่วนร่วมกันค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา คิดและเสนอแนวทางดำเนินงาน รับผลประโยชน์ และติดตามหรือประเมินผลเพื่อประโยชน์ที่ดีที่สุดที่จะเกิดกับประชาชนและนำไปสู่การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการตลอดจนก่อให้เกิดความร่วมมืออันดีระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชนส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือเป็นไปตามแผนงานหรือโครงการที่ได้กำหนดไว้

สุรินทร์ มณีโชติ (2550 : 17) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าการที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดบุคคลที่จะเป็นนายกเทศมนตรีหรือคณะผู้บริหาร กำหนดบุคคลที่จะเป็นสมาชิกสภาเทศบาล โดยวิธีการเลือกตั้ง และการที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านการเมืองอื่น ๆ เช่น การช่วยรณรงค์หาเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือการที่ประชาชนได้เข้าร่วมฟังการประชุมสภาเทศบาล หรือมีบทบาทในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานและควบคุมการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการร่วมคิดร่วมพิจารณา การตัดสินใจและร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนร่วมตรวจสอบและแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่นภายใต้กรอบและแนวนโยบายของรัฐ

สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ โดยเป็นตัวนำในการกระทำกิจกรรมทุกขั้นตอน คือ ขั้นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ขั้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขั้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ขั้นการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และร่วมรับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีประสิทธิภาพ

2. ลักษณะ และขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.1 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ถือว่าเป็นกุญแจสำคัญของระบบการเมืองใหม่ ตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าการไปพิจารณาตามกรอบแนวคิดด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของ Norman Uphoff แล้วจะ พบว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมได้ใน 4 ประการ คือ (ปัญญาลักษณ์ ชูรัตน์. 2548 : 36-42)

2.1.1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ความต้องการและการตัดสินใจ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในตั้งแต่ขั้นตอน

1) มีส่วนร่วมในการริเริ่มตัดสินใจ เลือกแนวทางและวางแผนแก้ไขปัญหา
2) มีส่วนร่วมในการดำเนินการตัดสินใจ เลือกแนวทางและวางแผนแก้ไข
ปัญหา

3) มีส่วนร่วมตัดสินใจดำเนินการตามแนวทาง

2.1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการมีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือ

2.1.3 การมีส่วนร่วมที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น หรือเป็นการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ผลประโยชน์ทางสังคม ทั้งผลประโยชน์ต่อส่วนรวม และผลประโยชน์ส่วนบุคคล ทั้งนี้ เพราะการที่คนจะเข้าร่วมในกิจกรรมใดนั้นย่อมเกิดจากการเล็งเห็นว่าจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนหรือไม่และอย่างไร ดังนั้นผลประโยชน์จึงเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม

2.1.4 การมีส่วนร่วมที่จะควบคุม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนการเข้าไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานหรือการบริหารงานนั้น

หากประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ในทั้งสี่ประการนี้แล้ว ย่อมถือได้ว่าการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ย่อมบรรลุตามเป้าหมายอย่างดียิ่งแต่ในขณะนี้ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับที่น้อยมาก ทั้งนี้ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถที่จะ เข้าร่วมในด้านต่าง ๆ อาจเป็นด้วยลักษณะขององค์กร หน่วยงาน นโยบายของรัฐนั้น ๆ ไม่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วม แต่กลับเป็นอุปสรรคที่ไม่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมได้ ในทางกลับกันอาจเป็นเพราะตัวประชาชนเองที่ไม่เคยชินกับการจะเข้าร่วมและไม่ทราบว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างไร

2.1.5 ลักษณะของการมีส่วนร่วม ดังนี้ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2527 : 183)

1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน (Inclusive Organization) เช่น การรวมกลุ่มเยาวชน กลุ่มต่าง ๆ

2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชน จะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริการ

3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการนำเอากิจกรรมมาใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

4) การได้รับประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือวัตถุก็ได้

2.1.6 ลักษณะการมีส่วนร่วมนั้น ควรแบ่งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนออกเป็น (อคิน ระพีพัฒน์. 2527 : 107-111)

1) การค้นปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางในการแก้ไข

2) การตัดสินใจเลือกแนวทางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ติดตาม และประเมินผลประการสำคัญต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

3) การปฏิบัติงานตามกิจกรรมการพัฒนาตามแผน

4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

2.1.7 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้คือ (ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2527 : 6-7)

1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้า ปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกัน ตลอดจนความต้องการของชุมชน

2) ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3) ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

4) ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5) ร่วมปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน และโครงการ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและ
กิจกรรม ที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

พินุลย์ ไชยคุณ (2545 : 19) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. เป็นสมาชิก (Membership)
2. เป็นสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม (Attendance at Meeting)
3. เป็นสมาชิกผู้บริจาค (Financial Contribution)
4. เป็นกรรมการ (Membership on Committees)
5. เป็นผู้นำหรือประธาน (Position of Leadership)

นอกจากนี้ ได้แบ่งชนิดของผู้มีส่วนร่วม (Type of Participants)

ออกเป็น 3 แบบ คือ

1. ผู้กระทำ (Actor)
2. ผู้รับผลการกระทำ (Recipient)
3. สาธารณชนทั่วไป (Public)

พินุลย์ ไชยคุณ (2545 : 19 -20) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 รูปแบบ
ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของ
การตัดสินใจนั้นหมายถึง การที่ประชาคม เสนอปัญหาของท้องถิ่น ร่วมคิดและตัดสินใจ
กำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหา การริเริ่มกำหนดเสนอโครงการและแผนงาน
ต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน การร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบายจัดสรร
งบประมาณประจำปีและจัดลำดับความสำคัญความต้องการของท้องถิ่น

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็น
องค์ประกอบของการดำเนิน โครงการนั้น หมายถึง การที่ประชาคมเข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย
แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม การประชาพิจารณ์ร่างแผนพัฒนา การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์
ของโครงการ การรับงานจ้างเหมาโครงการ การรับการแต่งตั้ง / รับเชิญ ให้เป็นผู้มีส่วนร่วม
การดำเนินเกี่ยวกับแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์
หมายถึง การที่ประชาคมได้รับความสะดวกสบาย จากการดำเนินงาน โครงการด้าน
สาธารณูปโภค การร่วมเสนอขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณและด้านส่งเสริมกิจกรรม

ทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น การได้รับความรู้จากการเข้าร่วมการฝึกอบรมในการจัดการอบรมขององค์การบริหารส่วนตำบล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การที่ประชาคมเข้าร่วมตรวจสอบการบริหารงานการดำเนินกิจกรรม โครงการพัฒนาและความโปร่งใสของการบริการงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ชลัช จงสืบพันธ์ (2546 : 338-341) ได้ให้ความหมายรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นไทย ได้จำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ไว้ดังนี้ การสมัครรับเลือกตั้ง เกิดในกลุ่มของประชาชนที่มีความสนใจทางการเมืองการเลือกตั้งในระดับสูง (Political Strata)

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
2. การร่วมกิจกรรมกับพรรคการเมือง การเข้าเป็นสมาชิกพรรคทางการเมือง การรณรงค์หาเสียง
3. การจัดตั้งและรวมกลุ่มทางการเมือง
4. การติดต่อกับผู้เกี่ยวข้องทางการเมืองและการบริหาร
5. การร่วมกิจกรรมในชุมชน
6. การร่วมกิจกรรมในชุมชน
7. การควบคุมตรวจสอบการบริหาร

มติคณะมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ United Nation, Economic And Social Council Resolution. (1992 ; อ้างถึงใน ปัญญลักษณ์ ฐวรรัตน์. 2548 : 35) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การที่สมาชิกทุกคนในชุมชนสามารถที่จะมีโอกาส เข้าดำเนินการและมีอิทธิพลในกิจกรรมและกระบวนการพัฒนาอีกทั้งยังได้รับผลจากการพัฒนาอย่างเสมอภาค อีกด้วย โดยมีลักษณะที่สำคัญเข้าร่วมดำเนินการด้วยความพยายามในการพัฒนาได้รับส่วนแบ่งในผลประโยชน์ของการกระทำตามที่ควรจะเป็น และการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย การวางแผน รวมทั้งกิจกรรมในโครงการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม

จากความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าว สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ โดยเป็นผู้นำในการกระทำกิจกรรมทุกขั้นตอน คือ ขั้นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ขั้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขั้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ขั้นการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

ชั้นการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และชั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และร่วมรับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง

โกวิท พวงงาม (2543 : 28-29) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ต่าง ๆ ของประเทศ หรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลาง มี 2 รูปแบบ คือ

1. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นหรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร

2. การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลางไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงใดแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น การสื่อสาร วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ การผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

ธนศวรรี เจริญเมือง (2548 : 290- 295) ได้ให้แนวความคิดหรือทัศนคติต่อการกระจายอำนาจ ดังนี้

การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง ระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเองไม่ใช่ว่าปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่นกิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะ ได้แก่ ระบบสาธารณสุขปโภค การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ ๆ 2 อย่าง ที่รัฐบาลกลางควบคุมไว้เด็ดขาดก็คือ การทหารและการต่างประเทศ

การเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นดูแลจัดการปัญหาในระดับท้องถิ่นจึงมี
คุณประโยชน์สำคัญอย่างน้อย 5 ด้าน คือ

1. แบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง
2. ทำให้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้นๆ
3. ส่งเสริมให้คนแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถพัฒนาบทบาทตนเองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตน
4. เป็นพื้นฐานสำคัญของคนในท้องถิ่นในการก้าวขึ้นไปดูแลแก้ไข
ปัญหาระดับชาติ
5. เสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและทั้งประเทศ
เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ได้รับการแก้ไข สังคมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ประชาชนมี
คุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลสังคมของตนเอง

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งอาศัย
หลักการกระจายอำนาจการปกครอง ซึ่งเป็นหนึ่งในสามหลักการปกครองที่ประเทศต่าง ๆ
ใช้กันอยู่ได้กล่าวถึงการใช้อำนาจการปกครองในการจัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินทั้ง
3 หลักมี ดังนี้ (ชวงส์ ฉายะบุตร. 2539 : 5-11)

1. หลักการรวมอำนาจ (Centralization) หมายถึง หลักการจัดวางระเบียบการ
บริหารราชการแผ่นดิน โดยรวมอำนาจการปกครองไว้ให้แก่หน่วยบริหารราชการส่วนกลาง
อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หรือทบวงการเมืองของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยบริหาร
ราชการส่วนกลางที่ขึ้นต่อกันตามลำดับ การบังคับบัญชา เป็นผู้ดำเนินการปกครองทั่วประเทศ

1.1 ข้อดีของหลักการรวมอำนาจ คือ การที่รัฐบาลในส่วนกลาง เป็นผู้ที่มี
อำนาจเด็ดขาดแต่ ผู้เดียวครอบคลุมไปทั่วประเทศนั้น ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
ในการปกครองและการบริหารประเทศและยังทำให้อำนาจของรัฐบาลในทางการเมืองมั่นคงอีกด้วย

1.2 ข้อเสียของหลักการรวมอำนาจ คือ การที่รัฐบาลส่วนกลางแต่ผู้เดียวต้อง
รับผิดชอบการปกครองและการบริหารประเทศในกิจการทั้งหลายทั้งปวงนั้น ทำให้ภารกิจของ
รัฐบาลมีมากมาย และกว้างขวาง จึงเป็นการยากที่รัฐบาลจะปฏิบัติภารกิจเหล่านั้นได้อย่าง
ทั่วถึงมีประสิทธิภาพ และตรงกับความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณี
ที่ประเทศนั้น ๆ มีอาณาเขตกว้างขวาง มีประชาชนพลเมืองมาก และสภาพภูมิประเทศนั้น
มีความแตกต่างกันอย่างมาก

2. หลักการแบ่งอำนาจการปกครอง (DE concentration) หมายถึง หลักการบริหารราชการที่ส่วนกลาง ได้จัดแบ่งและมอบอำนาจวินิจฉัย สั่งการบางส่วนไปให้แก่เจ้าหน้าที่บริหารราชการส่วนกลาง ซึ่งเป็นตัวแทนออกไปประจำ ในเขตการปกครองส่วนภูมิภาคของประเทศ ดำเนินการวินิจฉัยสั่งการในกิจการบางอย่าง อันมิได้เกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวมของประเทศได้เองตามระเบียบแบบแผนที่ส่วนกลางกำหนดไว้

2.1 ข้อดีของหลักการแบ่งอำนาจ คือ การที่รัฐบาลในส่วนกลางยินยอมมอบอำนาจบางส่วนให้แก่เจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติหน้าที่ในส่วนภูมิภาคนั้น เป็นการแบ่งเบาภาระของส่วนกลาง และทำให้ภารกิจของส่วนกลางที่มีต่อประชาชนทั้งหมดทั่วประเทศกระทำได้อย่างทั่วถึงรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากกว่าการรวมอำนาจไว้ส่วนกลางแต่เพียงอย่างเดียว เพราะเหตุว่าเจ้าหน้าที่เหล่านี้ จะอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ในภูมิภาคต่าง ๆ มากกว่าส่วนกลาง จึงทราบถึงข้อเท็จจริง และความต้องการของประชาชนดีกว่าส่วนกลาง

2.2 ข้อเสียของหลักการแบ่งอำนาจ คือ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลในส่วนกลางนั้น เป็นเพียงตัวแทนหรือเป็นหูเป็นตาของส่วนกลาง จึงต้องเชื่อฟังคำสั่งบังคับบัญชาของรัฐบาลกลางอยู่เสมอ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ถูกจำกัด ไม่อาจให้บริการต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เพราะจะต้องผูกพันกับคำสั่งและนโยบายของส่วนกลางมากกว่าความต้องการของประชาชนที่แท้จริง

2.3 หลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) หมายถึง การกระจายอำนาจในทางปกครองประเทศ จากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง ลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจปกครอง มีดังนี้

2.3.1 มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นเป็นนิติบุคคล หน่วยการปกครองท้องถิ่นเหล่านี้ มีหน้าที่ มีงบประมาณและทรัพย์สินเป็นของตนเอง และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยราชการส่วนกลางและส่วนกลางเพียงแต่ควบคุมกำกับดูแลให้ท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

2.3.2 มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ถ้าไม่มีการเลือกตั้งคณะผู้ปกครองท้องถิ่นเลย ก็ไม่นับว่าเป็นการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2.3.3 มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง โดยให้มีอิสระในการบริหารงานหรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เองพอสมควร มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้โดยงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของตนเอง

2.3.4 มีงบประมาณรายได้เป็นของท้องถิ่น โดยมีรายได้จากการเก็บภาษีอากรค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และการจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของตนเองได้ และรัฐบาลอาจมีเงินอุดหนุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของท้องถิ่นนั้นได้

2.3.5 มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของท้องถิ่นเองเป็นส่วนใหญ่ หรือทั้งหมด จากหลักการกระจายอำนาจการปกครอง ประเทศไทยก็จัดตั้งหน่วยการบริหารราชการ ส่วนท้องถิ่นขึ้นตามหลักการดังกล่าวข้างต้น 5 ประการ และมีบัญญัติไว้ในกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครอง คือ รัฐธรรมนูญ ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติไว้ในหมวด 9 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับท้องถิ่น มาตรา 281 – 288 องค์การบริหารส่วนตำบลก็มีหลักการตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ทั้ง 5 ประการ

และมีลักษณะ พิเศษตามพระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

ข้อเสียของการกระจายอำนาจ อาจทำให้รัฐบาลต้องเสียเอกภาพ และเป็นภัยต่อความมั่นคงได้ เช่น กรณีที่ได้มอบอำนาจในการสั่งการบังคับบัญชาทหาร และตำรวจให้กับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นโดยสิ้นเชิง และกรณีที่ท้องถิ่นต้องการจะแยกตัวเองออกเป็นรัฐอิสระ โดยเห็นแก่ผลประโยชน์ของท้องถิ่นสำคัญกว่าผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ในทางปฏิบัติส่วนกลางจึงควบคุมอำนาจในการบังคับบัญชากำลังทหาร และตำรวจเสียเอง

ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เราได้ทราบถึงหลักการสำคัญของรูปแบบการปกครองและบริหารประเทศ ซึ่งได้แก่ หลักการรวมอำนาจ หลักการแบ่งอำนาจ และหลักการกระจายอำนาจ โดยทั่วไปแล้วแทบทุกประเทศในโลก รวมทั้งประเทศไทยจะนำหลักการทั้งสามมาประยุกต์ใช้แบบผสมผสานกันไป กล่าวคือ การปกครองส่วนกลางจะใช้หลักการรวมอำนาจได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม การปกครองส่วนภูมิภาคจะใช้หลักการแบ่งอำนาจ ได้แก่ จังหวัด และอำเภอ และการปกครองส่วนท้องถิ่น จะใช้หลักการกระจายอำนาจ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร พัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล

2. แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

นโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างมากในบางเรื่อง มีผลในทางขยายตัวและสร้างสรรค์ บางเรื่องมีผลในทางชะลอตัวหรือก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ไม่พึงประสงค์ จนบางครั้งกลายเป็นภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ซึ่งภาควิชาการและผู้ที่ได้รับผลกระทบเห็นว่าสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากความหย่อนประสิทธิภาพของกลไกการบริหารกิจการบ้านเมือง การบริหารราชการกำหนดนโยบายสาธารณะและการทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการ อันเป็นความรับผิดชอบของภาคราชการทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ ขณะเดียวกันในภาคประชาชนอันเป็นพลังสำคัญก็มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความตื่นตัวและความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนความตระหนักในสิทธิหน้าที่ของแต่ละฝ่ายเพิ่มขึ้น

หากความอ่อนแอและหย่อนประสิทธิภาพดังกล่าวไม่ได้รับการจัดการแก้ไขอย่างแท้จริงและรีบด่วน โอกาสที่จะนำพาประเทศฟื้นตัวจากวิกฤตยอมเป็นไปได้ยาก ทั้งอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประชาชนยิ่งขึ้น อีกด้วย (กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง. 2543 : 37-39)

2.1 ด้วยเหตุนี้จึงมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยและตรวจสอบทั้งในภาควิชาการ และภาคปฏิบัติการสอดคล้องกันว่า แนวทางในการจัดระเบียบระเบียบราชการและวางมาตรการแก้ปัญหาควรมุ่งหมาย ดังนี้และเสนอแนะแนวทางแก้ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมอย่างถูกต้อง กล่าวหาญ และมีจริยธรรม

2.1.2 สร้างหลักเกณฑ์และกลไกที่ดีในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมเพื่อให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ โดยตรงสามารถส่งสัญญาณเตือนภัย ให้กับผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องสามารถปรับเปลี่ยนกลไกและฟันเฟืองของการทำงาน และการประสานงานในภาครัฐและภาคเอกชนรองรับได้อย่างทันที่ในยามมีปัญหา

2.1.3 ปรับปรุงระบบการตัดสินใจและการบริหารจัดการทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนให้รวดเร็ว ชัดเจน และเป็นธรรม

2.1.4 ขยายโอกาสของประชาชนในการรับรู้ข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองเพื่อร่วมกับภาครัฐในการตัดสินใจและแก้ปัญหาส่วนรวม

2.1.5 จัดการทุจริตประพฤติมิชอบและการหลีกเลี่ยงกฎหมาย

เพื่อแสวงหาประโยชน์ ใ้ส่วนตน หรือกิจการที่ตนมีส่วนได้เสียทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้เกิดความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมร่วมกัน

2.2 หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม ที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีความรู้สึกสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนา อย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อป้องกันบรรเทาหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติขัันอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และ ความมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สอดคล้องกับความ เป็นไทย รัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน ในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ควรจัดหาหรือส่งเสริมให้สังคมไทย อยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญ 6 ประการดังนี้ (กรมการปกครอง. 2544 : 38-39)

2.2.1 หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

2.2.2 หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยมีการรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

2.2.3 หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์การทุกวงการ ให้มีความโปร่งใสมีความเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

2.2.4 หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวน การประชาพิจารณ์การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ

2.2.5 หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม ใส่ใจปัญหาสาธารณะ ของบ้านเมืองและ การกระตือรือร้น ในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและ ความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

2.2.6 หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มี จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยบรรจงทำให้คนไทยมีความประหยัดใช้ ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่คุณภาพสามารถแข่งขัน

2.3 กลยุทธ์เพื่อสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เพื่อสร้าง ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นทุกภาคของสังคม ต้องร่วมดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง ทั้งในระยะเฉพาะหน้า ระยะกลาง และระยะยาว โดยต้องมีการปฏิรูป

3 ส่วนคือ (กรมการปกครอง, 2544 : 39-40)

2.3.1 ภาครัฐ ต้องมีการปฏิรูปบทบาทหน้าที่โครงสร้างและกระบวนการ ทำงานของหน่วยงานและกลไกการบริหารทรัพยากรของสังคมที่โปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสมรรถนะสูงในการบริหารของรัฐที่มีคุณภาพไปสู่ ประชาชน โดยเน้นการเปลี่ยนทัศนคติค่านิยมและวิธีการของเจ้าหน้าที่รัฐให้ถือเอา ประโยชน์ของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมายในการทำงานและสามารถร่วมทำงานกับประชาชน และภาคเอกชนได้อย่างราบรื่น

2.3.2 ภาคธุรกิจเอกชน ต้องมีการปฏิรูปและสนับสนุนให้หน่วยงานของ เอกชนและองค์กรเอกชนต่าง ๆ มีกติกากการทำงานที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ซื่อตรงเป็นธรรม ต่อลูกค้า มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีระบบตรวจสอบที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานการให้บริการร่วมทำงานกับภาครัฐและประชาชนอย่างราบรื่นและไว้วางใจซึ่งกัน และกัน

2.3.3 ภาคประชาชน ต้องสร้างความตระหนักตั้งแต่ ระดับปัจเจกบุคคลถึง ระดับกลุ่มประชาสังคมในเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจสังคมและ การเมือง เพื่อเป็นพลังของประชาชนที่มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจหลักการของการสร้าง กลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

แนวคิดการปกครองท้องถิ่น

1. การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

1.1 ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาล

รูปแบบการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลของไทยนั้น มีความเป็นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 กล่าว คือ ได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารราชการแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2476 และกำหนดให้เทศบาลเป็นองค์กรบริหารหนึ่งของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ ถือว่าเป็นกฎหมายฉบับแรก ว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารปกครองของเทศบาลต่อมาในปี พ.ศ. 2478 เทศบาลไทยได้รับการจัดตั้งเป็นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 โดยการยกฐานะสุขาภิบาลที่มีอยู่เดิม จำนวน 35 แห่ง ขึ้นเป็นเทศบาล ซึ่งในปี พ.ศ. 2481 และ พ.ศ. 2483 ได้มีการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกับสภาพบ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลง

เทศบาลของไทยได้รับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในปี 2496 โดยมีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ขึ้นแทนกฎหมายเก่าทั้งหมด และมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็นระยะ การปรับเปลี่ยนครั้งสำคัญ คือ มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาล ในปี พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (โกวิท พวงงาม, 2548 : 119) ปัจจุบันมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจและหลักการปกครองท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น

1.2 หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งเทศบาล

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดตั้งท้องถิ่นเป็นเทศบาลมี 3 ประการ ได้แก่ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539 : 125-126)

- 1.2.1 จำนวนและความหนาแน่นของประชากรในท้องถิ่นนั้น
- 1.2.2 ความเจริญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาจากการเก็บรายได้ตามที่กฎหมายกำหนด และงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินงานของท้องถิ่น
- 1.2.3 ความสำคัญทางการเมืองของท้องถิ่น โดยพิจารณาจากศักยภาพของท้องถิ่นนั้นว่าจะพัฒนาความเจริญได้รวดเร็วมากน้อยเพียงใด

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายได้กำหนดให้จัดตั้งเทศบาลขึ้นได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. เทศบาลตำบล กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งเทศบาลตำบลไว้อย่างกว้าง ๆ ดังนี้

1.1 มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมา ตั้งแต่ 12,000,000 บาท ขึ้นไป

1.2 มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป

1.3 ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 1,500 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ขึ้นไป

2. เทศบาลเมือง มีหลักการจัดตั้ง ดังนี้

2.1 ท้องที่ที่เป็นที่จัดตั้งศาลากลางจังหวัดทุกแห่งให้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้โดยไม่พิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่น ๆ ประกอบ

2.2 ส่วนท้องที่มิใช่เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดจะยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้ 1. เป็นท้องที่ที่มีพลเมืองตั้งแต่ 10,000 คน ขึ้นไป 2. ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อตารางกิโลเมตร 3. มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามกฎหมายกำหนดไว้ 4. มีพระราชมณเฑียรสถานเป็นเทศบาลเมือง

3. เทศบาลนคร มีหลักเกณฑ์การจัดตั้ง ดังนี้

3.1 เป็นท้องที่ที่มีพลเมืองตั้งแต่ 50,000 คน ขึ้นไป

3.2 ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อ ตารางกิโลเมตร

3.3 มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำ ตามกฎหมายกำหนดไว้

3.4 มีพระราชมณเฑียรสถานขึ้นเป็นเทศบาลนคร

สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้งเทศบาลตามพระราชบัญญัติได้ ดังนี้

1. เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาล ให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร และให้เทศบาลเป็น ทบวงการเมือง มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

2. เมื่อมีการจัดตั้งเทศบาลตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายว่าด้วยสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่จัดตั้งเป็นเทศบาล และในระหว่างที่ไม่มีนายกเทศมนตรี ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่จัดตั้งเทศบาลปฏิบัติหน้าที่เทศบาล และให้ปฏิบัติหน้าที่นายกเทศมนตรีเท่าที่จำเป็น ได้เป็นการชั่วคราวจนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี

ราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอสมควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อื่น ต้องทำตามพระราชบัญญัติ นี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้น ให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

4. เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไปทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อื่นต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุเขตของเทศบาลไว้ด้วย

5. การเปลี่ยนชื่อเทศบาลหรือการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล ให้กระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย และในกรณีที่เป็นการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันในท้องถิ่นที่ได้เปลี่ยนแปลงเขตเป็นเทศบาลตามความในวรรคหนึ่ง สิ้นสุดอำนาจหน้าที่เฉพาะในเขตที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงนั้น เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่ประกาศกระทรวงมหาดไทยเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลใช้บังคับเป็นต้นไป

ท้องถิ่นที่ได้เปลี่ยนแปลงฐานะให้พ้นจากสภาพแห่งเทศบาลนับแต่วันที่ได้ออกเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นต้นไป บรรดาทรัพย์สิน หนี้ สิทธิ และสิทธิเรียกร้องของเทศบาลเดิมให้อโอนไปเป็นของเทศบาลใหม่ ในขณะเดียวกันนั้นบรรดาเทศบัญญัติที่ได้ใช้บังคับอยู่ก่อนแล้วคงให้ใช้บังคับต่อไป ในการยุบเลิกเทศบาลให้ระบุวิธีการจัดทรัพย์สินไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นด้วย

1.3 โครงสร้างการบริหารงานของเทศบาลตำบล

เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล (มาตรา 9) ประกอบไปด้วยสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี โดยสภาเทศบาลมีสมาชิกสภาเทศบาลได้ 12 คน (มาตรา 15) และนายกเทศมนตรีมีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 2 คน (มาตรา 48 วรรค 1) มีโครงสร้างการบริหารงานตาม พระราชบัญญัติเทศบาลโดยมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สภาเทศบาล ฝ่ายบริหาร ได้แก่ คณะเทศมนตรี

อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล

- 1.3.1 ตราเทศบัญญัติของเทศบาล
- 1.3.2 ควบคุมการบริหารงานของคณะเทศมนตรี
- 1.3.3 ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะเทศมนตรี
- 1.3.4 พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ
- 1.3.5 พิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะเทศมนตรี
- 1.3.6 ควบคุมและรับผิดชอบการบริหารกิจการของเทศบัญญัติตามกฎหมาย
- 1.3.7 หน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะผู้บริหาร
- 1.3.8 หน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น

1.4 โครงสร้างในองค์กรของเทศบาลตำบล

เทศบาลตำบลมีส่วนราชการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานประจำของเทศบาล โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชา รับผิดชอบหน้าที่ การจัดองค์การเพื่อบริหารงานประจำของเทศบาล เป็นการแบ่งส่วนงานตามลักษณะหน้าที่ของงานออกเป็นส่วนย่อยต่าง ๆ เช่น สำนักปลัดเทศบาล กองคลัง กองช่าง กองสาธารณสุข กองการศึกษา เป็นต้น ลักษณะหน้าที่ของงานแยกได้ ดังนี้

1.4.1 สำนักปลัดเทศบาลตำบล ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานทั่วไป งานธุรการ งานพิมพ์ดีด งานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการ งานการประชุม งานเกี่ยวกับ การตราข้อบังคับ ตำบล งานนิติกร งานการพาณิชย์ งานรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์ งานจัดทำแผนพัฒนาตำบล งานจัดทำข้อบังคับ งานงบประมาณประจำปี งานขออนุมัติดำเนินการตามข้อบังคับ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

1.4.2 กองคลัง ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน การหักภาษีรายได้และการส่งภาษี งานเกี่ยวกับการตัดโอนเงินเดือน รายงานเงินคงเหลือประจำวัน งานขออนุมัติเบิกตัดปี และขอขยายเวลาเบิกจ่าย งานจัดทำงบแสดงฐานะทางการเงิน งบทรัพย์สิน หนี้สิน งบโครงการเงินสะสม งานการจัดทำบัญชีทุกประเภท งานทะเบียนคุมเงินรายได้ รายจ่าย งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

1.4.3 กองช่าง ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบงาน โครงสร้างต่าง ๆ เช่น งานถนน อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ ฯลฯ งานประมาณการราคาค่าใช้จ่ายตาม

โครงการ งานควบคุมอาคาร งานการก่อสร้าง และซ่อมบำรุงทางอาคาร สะพาน แหล่งน้ำ งานควบคุมการก่อสร้าง งานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

1.4.4 กองสวัสดิการสังคม ทำหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของงานสังคมสงเคราะห์ งานสวัสดิการเด็กและเยาวชน งานกิจการสตรี งานพัฒนาชุมชน งานชุมชนเมือง งานส่งเสริมและสวัสดิการสังคม และงานธุรการที่เกี่ยวข้อง

1.4.5 กองการศึกษา ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และพัฒนาการศึกษาในระบบการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การจัดการศึกษาก่อนปฐมศึกษา การศึกษาปฐมวัย งานศึกษานิเทศก์ งานห้องสมุด พิพิธภัณฑสถานและเครือข่ายในการศึกษา งานกิจการศาสนา ส่งเสริมประเพณีศิลปวัฒนธรรม งานกีฬาและนันทนาการ งานกิจการเด็ก งานอื่นๆที่เกี่ยวข้องและได้รับมอบหมาย

1.5 บทบาทหน้าที่ทั่วไปของเทศบาลตำบล

เทศบาลตำบลมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเทศบาล(ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 แบ่งเป็นประเภทอำนาจหน้าที่ของเทศบาลไว้เป็น 2 ส่วนคือ หน้าที่บังคับหรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติและอำนาจหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติ ดังนี้

1.5.1 รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

1.5.2 ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ

1.5.3 การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัด ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

1.5.4 ป้องกันและระงับโรคติดต่อ

1.5.5 ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง

1.5.6 ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม (ฉบับที่ 336 พ.ศ. 2515 ข้อ 2)

1.5.7 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ (แก้ไข โดย พ.ร.บ. เทศบาล ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2542 มาตรา 10)

1.5.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

1.5.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล (8) (9) เพิ่มเติม โดย พ.ร.บ.เทศบาล (ฉบับที่ 10 พ.ศ.2542 มาตรา 11)

1.6 กิจกรรมของเทศบาลตำบล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ได้กำหนดกิจกรรมของเทศบาล ไว้ดังนี้

- 1.6.1 ให้มีน้ำสะอาดหรือน้ำประปา
- 1.6.2 ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- 1.6.3 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- 1.6.4 ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- 1.6.5 บำรุงส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- 1.6.6 ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
- 1.6.7 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 1.6.8 ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- 1.6.9 เทศพาณิชย์

1.7 โครงสร้างการบริหารงานของเทศบาลตำบล

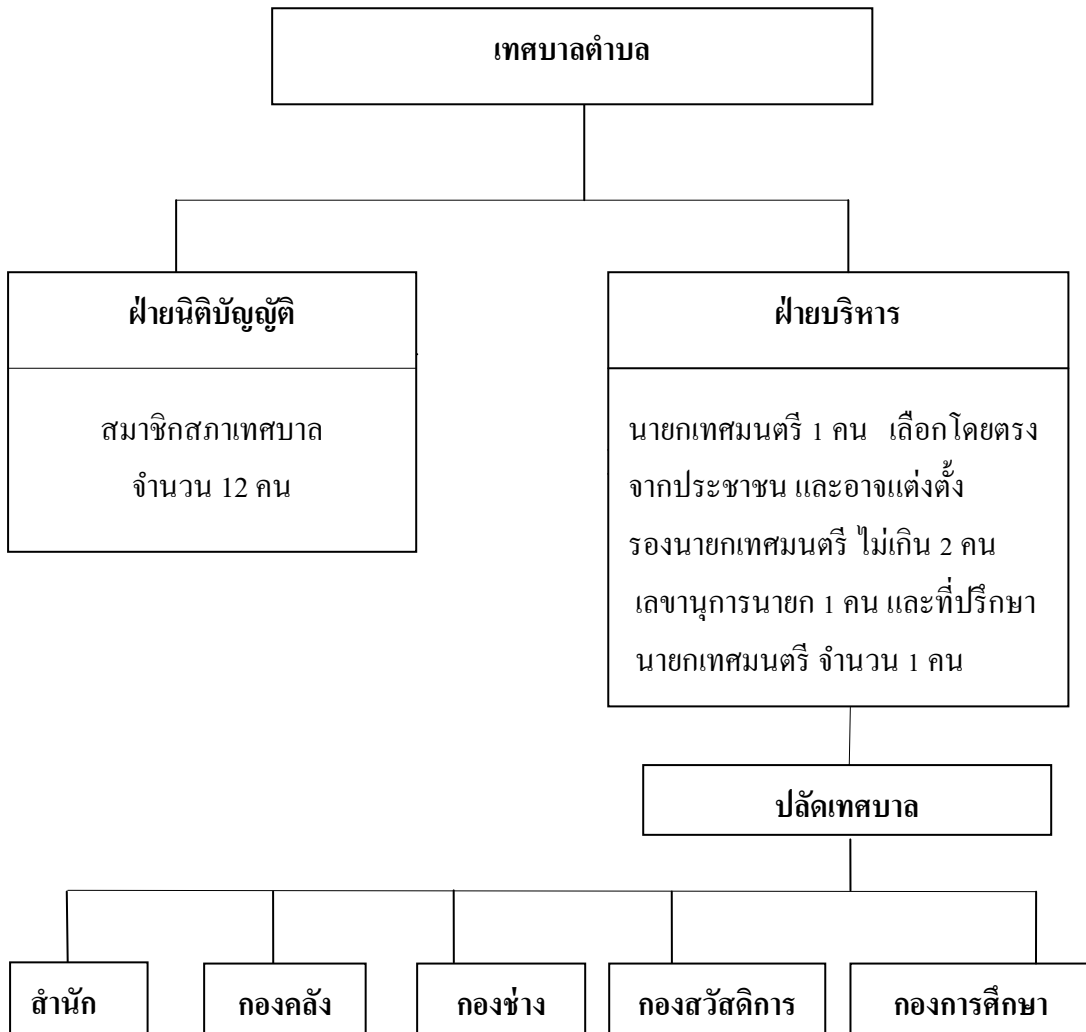
เทศบาลตำบลมีโครงสร้างการบริหารงานตาม พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 โดยมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่สภาเทศบาล ฝ่ายบริหาร ได้แก่ คณะเทศมนตรี

อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล

- 1.7.1 ตราเทศบัญญัติของเทศบาล
- 1.7.2 ควบคุมการบริหารงานของคณะเทศมนตรี
- 1.7.3 ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะเทศมนตรี
- 1.7.4 พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ
- 1.7.5 พิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

อำนาจหน้าที่ของคณะเทศมนตรี

- 1.7.6 ควบคุมและรับผิดชอบการบริหารกิจการของเทศบาลตามกฎหมาย
- 1.7.7 หน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะผู้บริหาร
- 1.7.8 หน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น

แผนภาพที่ 2 โครงสร้างเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546
ที่มา : พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546

2. การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

โกวิท พวงงาม (2546 : 169) ได้กล่าวว่า เดิมสภาตำบลได้จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2499 เรื่อง ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปิดโอกาสให้ราษฎร ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของตำบลและหมู่บ้านทุกอย่างเท่าที่จะเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นและราษฎรเป็นส่วนรวม ซึ่งจะเป็นแนวทางนำราษฎรไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย

พ.ศ. 2537 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานในตำบลแทนประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 นับตั้งแต่ พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบลโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปโฉมใหม่ของสภาตำบลทั่วประเทศโดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบ “สภาตำบล” ได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคล อันได้แก่สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า 150,000 บาท
2. รูปแบบ “องค์การบริหารส่วนตำบล” ตั้งขึ้นจากสภาตำบลที่มีรายได้ (โดยไม่รวมเงินอุดหนุน) ในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (มาตรา 43) โดยหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้สภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดว่าถ้าสภาตำบลที่มีรายได้ โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 1 แสนห้าหมื่นบาทถ้วน อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย และองค์การบริหารส่วนตำบลให้พ้นจากอำนาจแห่งสภาตำบล นับแต่วันที่กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และให้โอนบรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้องหนี้ และเจ้าหน้าที่ของสภาตำบลไปเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลปัจจุบัน มีลักษณะโครงสร้างที่มีทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร ซึ่งเกิดขึ้นตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลละ 3 คน

โครงสร้างคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกององค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน และ เลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนตำบล 1 คนโดยนายกององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้แต่งตั้ง

2.3 หน้าที่ของ อบต. ตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวดที่ 2 มาตรา 16

บุญธรรม นวชนพงศ์ (2547 : 11-15) กล่าวถึงหน้าที่ของ อบต. มีอำนาจ
หน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตนเอง ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. จัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขปโภคและการก่อสร้างอื่น
5. การสาธารณสุขการ
6. ส่งเสริมและฝึกประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์ และส่งเสริมการลงทุน
8. ส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและ
ผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม
อันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. ส่งเสริมการกีฬา
15. ส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
19. การสาธารณสุข การอนามัย และน้ำเสีย
20. จัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
21. ควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. จัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์

23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย
โรงมหรสพและสาธารณสถานอื่น ๆ
24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
25. การผังเมือง
26. การขนส่งและวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาหาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุน การป้องกัน
และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
31. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามที่
คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศกำหนด

2.4 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่ต้อง
ทำหน้าที่พัฒนาพื้นที่ในตำบลให้เจริญ ตามรายได้และงบประมาณในตำบล นอกจากนี้ยังมี
อำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน อากรฆ่าสัตว์ และ
ผลประโยชน์อื่นที่เกิดจากการฆ่าสัตว์ ซึ่งแต่เดิมองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บให้ ดังนั้น
จะเห็นได้ว่ารายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีหลายทาง ซึ่งรายได้หลักขององค์การ
บริหารส่วนตำบลมาจากภาษีอากรและค่าธรรมเนียม เงินอุดหนุนรัฐบาล รายได้ทรัพย์สินและ
รายได้ประเภทอื่น ๆ และเงินกู้ เป็นต้น

สรุปการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการบริหารงาน
แบบกระจายอำนาจจากส่วนกลาง โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นใช้ศักยภาพของตนเองใน
การพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนั้นซึ่งการให้ประชาชนทุกภาค
ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจวางแผน กำหนดแผนงานโครงการ
งบประมาณ ดำเนินงานและประเมินผล ที่ทำให้สนองตอบความต้องการของประชาชน
ในการพัฒนาท้องถิ่นตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงาน

1. การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552)

1. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
2. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
3. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
4. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี

ของท้องถิ่น

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ

และสวนสาธารณะ

5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การควบคุมดูแล และรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว

13. การผังเมือง

2. การดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

การดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 แห่ง พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณสุขูปการ
6. การส่งเสริมการฝึก และการประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย

19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย
โรงมหรสพและสาธารณสุขสถานอื่น ๆ
24. การจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
25. การผังเมือง
26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกัน
และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
31. กิจกรรมอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตาม
ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

สรุปได้ว่า จากอำนาจหน้าที่และภารกิจอันหลากหลาย จะเห็นได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการในฐานะที่เป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น สามารถบริหารจัดการท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเอง เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาท้องถิ่นของตน

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย SML

นโยบาย SML มีที่มาและหลักการ ดังนี้ (กนกพร รัตนสุธีระกุล, 2556)

1. ประวัติความเป็นมาของ SML

การจัดสรรงบประมาณ โดยกระบวนการส่งตรงไปถึงมือของชุมชนเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นมาหลายยุคหลายสมัยของแต่ละรัฐมนตรี ต่างกรรมต่างวาระ กันไป ว่ากันว่านโยบายในรูปแบบนี้มีมาหลายครั้ง

ครั้งแรก สมัยนายกรัฐมนตรี มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ได้จัดสรรงบประมาณ
กว่า 2,500 ล้านบาท เพื่อส่งตรงให้ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจ้างแรงงานในท้องถิ่น

ครั้งที่ 2 ยุคพลเอกเกียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ดำเนินงานเป็น โครงการสร้างงาน
ในชนบท ก็เป็นระบบเดียวกันหมด ส่งผ่านหน่วยงานรัฐไป

ครั้งที่ 3 ยุคสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ดำเนินการเป็น โครงการสร้างงาน
ในฤดูร้อน

ครั้งที่ 4 ยุคนายชวน หลีกภัย ดำเนินงานภายใต้ โครงการมิยาซาว่า ใช้จ่าย 40,000
กว่าล้านบาท

ฉะนั้น ภายใต้การดำเนินนโยบายการจัดสรรทุนให้แก่ชุมชน และให้ชุมชนไป
ดำเนินการเองนั้น ได้มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และเป็นวิธีคิดของนายกรัฐมนตรีอยู่หลาย
ยุคหลายสมัยที่ต้องการจะแก้ไขปัญหาของชุมชน และอยู่ภายใต้กระบวนการที่คิดว่า
การนำเม็ดเงินลงไปสู่ชุมชนจะสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้

2. ที่มาและหลักการของโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน

2.1 เพื่อพัฒนาศักยภาพของประชาชน ให้มีความพร้อมในกระบวนการสร้างสรรค์
ความคิดและนำไปสู่แนวทางปฏิบัติในด้านการดำรงชีวิตและมีอาชีพ อย่างมีคุณภาพมั่นคงและ
ยั่งยืน

2.2 เป็นเครื่องมือซึ่งทำให้เห็นทิศทางและความต้องการที่แท้จริงของ
ประชาชน (Demand)

2.3 เป็นรูปแบบในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในภาคประชาชนจากการมี
ส่วนร่วมในกระบวนการ เพื่อการดำรงชีพและการมีอาชีพของประชาชน โดยส่วนรวม

2.4 เป็นการเตรียมความพร้อมของประชาชนในหมู่บ้าน เกิดการสร้างผู้นำ
ในท้องถิ่นที่มาจากภาคประชาชน โดยแท้จริง เพื่อการพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นและ
การกระจายอำนาจที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

3. กรอบการดำเนินงานนโยบายของ SML

นโยบาย SML แบ่งหมู่บ้านออกเป็น 3 ขนาด ตามขนาดของพื้นที่และประชากร

ตารางที่ 1 การแบ่งขนาดหมู่บ้านตามนโยบายของ SML

ขนาดหมู่บ้าน	จำนวนประชากร	งบประมาณที่ได้รับ การจัดสรร
หมู่บ้านขนาดเล็ก (S)	ไม่เกิน 500 คน	300,0000 บาท / ปี
หมู่บ้านขนาดกลาง (M)	501-1,000 คน	400,0000 บาท / ปี
หมู่บ้านขนาดใหญ่ (L)	เกิน 1,000 คน	500,0000 บาท / ปี

ที่มา : กนกพร รัตนสุธีระกุล (2556)

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำมาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษา โดยกำหนดเป็นตัวแปรอิสระ สำหรับการศึกษานี้แบ่งได้เป็นขนาดหมู่บ้าน 2 ขนาด ประกอบด้วยหมู่บ้านขนาดเล็ก (S) และหมู่บ้านขนาดกลาง (M)

บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลกู่กาสิงห์ จังหวัดร้อยเอ็ด

1. บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลกู่กาสิงห์

1.1 สภาพทั่วไปของตำบล

ด้านทิศเหนือของหมู่บ้านมีลำน้ำเสียวใหญ่ไหลผ่าน และมีป่าร้อนชื้น ด้านทิศใต้ของหมู่บ้านพื้นที่โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบ ในลักษณะท้องทุ่งกว้างขนาดใหญ่ เหมาะสำหรับการทำนาและการเกษตรกรรม สภาพดินเป็นดินทรายเก็บความชื้นได้น้อย ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำระบบชลประทานและแหล่งน้ำเพียงพอ มักมีปัญหาฝนแล้ง น้ำท่วมในบางพื้นที่

1.2 อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลเกษตรวิสัย อ.เกษตรวิสัย จ.ร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลดงครั่งน้อย และตำบลทุ่งเขาหลวง อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลหินกอง อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลเมืองบัว จ.ร้อยเอ็ด

1.3 จำนวนประชากรของตำบล

ประชากรทั้งหมด 4,118 คน แยกเป็นชาย 2,078 คน หญิง 2,040 คน

1.4 เขตการปกครอง

ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน โดยอยู่ในเขตเทศบาล
5 หมู่บ้าน และเขต อบต. 8 หมู่บ้าน

1.5 ข้อมูลอาชีพของตำบล

1.5.1 อาชีพหลัก ทำนา

1.5.2 อาชีพเสริม หัตถกรรม รับจ้าง

1.6 ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล

1.6.1 วัดสว่างอารมณ์(กุ) หรือวัดใหญ่

1.6.2 วัดบูรพาทูกาสิงห์ หรือวัดน้อย

1.6.3 วัดหนองสำราญ

1.6.4 วัดป่าโนนนางทม

1.6.5 องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง

1.6.6 กูกาสิงห์

1.6.7 กุดพระเจ้า

1.6.8 โรงเรียนกูกาสิงห์ประชาสรรค์

1.6.9 โรงเรียนบ้านกูกาสิงห์

1.6.10 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดสว่างอารมณ์(กุ)

1.6.11 สถานีอนามัยตำบลกูกาสิงห์

1.6.12 กูโปนวิซ

1.6.13 ลำน้ำเสียวใหญ่

1.6.14 หนองสิม

2. แผนดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

แนวทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลกู่กาสิงห์ มีแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย 6 แผนงาน ดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลกู่กาสิงห์. 2554 : 10-12)

2.1 แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

2.1.1 จัดสร้างถนน สะพานในบริเวณที่ราษฎรต้องการ

2.1.2 จัดการซ่อมแซมถนนที่ชำรุดเสียหาย

2.1.3 ดำเนินการขยายเขตและติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะ

2.1.4 ดำเนินการขยายเขตโทรศัพท์

2.1.5 ทำร่องระบายน้ำข้างถนน

2.2 แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจ มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

2.2.1 ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

2.2.2 ส่งเสริมราษฎรทำอาชีพเสริม ได้แก่

1) ด้านการฝึกอบรมอาชีพ โดยการจัดทำโครงการฝึกอบรมและศึกษาดูงานของกลุ่มอาชีพเพื่อนำมาพัฒนากลุ่มอาชีพ กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้กลุ่มอาชีพได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานหน้าที่นั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ด้านการสนับสนุนทุน องค์การบริหารส่วนตำบลกู่กาสิงห์สนับสนุนทุนเป็นเงินงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ โดยให้แต่ละกลุ่มเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุน ทุนหรือจัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้แก่กลุ่มอาชีพ

3) ด้านการส่งเสริมการผลิต มีการจัดหาวิทยากรมาฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสินค้าให้สามารถเพิ่มมูลค่าการผลิต พัฒนารูปแบบให้มีความแปลกใหม่ นำเอาเทคนิคการผลิตสมัยใหม่รวมทั้งเครื่องมือสมัยใหม่เข้ามาช่วย เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดีและต้นทุนการผลิตที่ไม่สูงจนเกินไป

4) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีการจัดหาตลาดสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยูู้จัก เช่น การแสดงสินค้า OTOP ตำบล เป็นต้น

2.3 จัดตั้งกองทุนหมุนเวียน

2.3.1 แผนงานพัฒนาคนและสังคม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1) ส่งเสริมการแข่งขันกีฬา

2) ส่งเสริมการบริการสาธารณสุข

3) ตั้งกองทุนการศึกษา

4) จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

2.4 แผนงานพัฒนาแหล่งน้ำ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

2.4.1 ขยายเขตประปาหมู่บ้าน

2.4.2 ขุดบ่อบาดาลเพิ่มและซ่อมแซมที่ชำรุด

2.4.3 จัดหาภาชนะเพื่อรองรับน้ำไว้ใช้

2.4.4 ขุดลอกแหล่งน้ำที่ตื้นเขิน

2.4.5 ขยายเขตของระบบชลประทาน

2.5 แผนงานด้านพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการพัฒนา

ดังนี้

2.5.1 ส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า

ชุมชน

2.5.2 ขุดลอกคูคลองที่ตื้นเขิน

2.5.3 ก่อสร้างฝักริมน้ำ-ปลูกหญ้าแฝกริมตลิ่ง

2.5.4 การจัดการปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลที่มีประสิทธิภาพ

2.6 แผนงานด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

2.6.1 สนับสนุนการอบรมสัมมนาให้ความรู้แก่สมาชิก อบต. พนักงาน

2.6.2 การศึกษาจากหน่วยงานต้นแบบเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร

2.6.3 การออกหน่วยเคลื่อนที่เพื่อรับทราบปัญหาข้อเสนอแนะจากประชาชน

2.6.4 การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการการดำเนินงาน

ของ อบต. ทุกด้าน

2.6.5 การจัดหาวัสดุ- ครุภัณฑ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานและการสรรหา

บุคลากรเพิ่ม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลกู่กาสิงห์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ชนิกา พันล้อม (2550 : 70) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีของเทศบาล ตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล อยู่ในระดับ

ปานกลาง ซึ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วม ด้านด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จัดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ เริ่มมีความสนใจและความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ร่วมกับทางเทศบาลซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น แต่เนื่องจากการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นอาจจะทำให้ไม่สมบูรณ์มากนัก เนื่องจากประชากรในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา แต่จากการสัมภาษณ์เทศบาลแม่แจ่มและพนักงานเทศบาลที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าเทศบาลเริ่มให้ความสำคัญสัมพันธ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยใช้แผนเป็นเครื่องมือบริหารโดยนำข้อมูลในแผนพัฒนาสามปีใช้ประโยชน์ในการจัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งเป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา ระดับต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ สังเกตโดยเทศบาลจัดทำโครงการ ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีและจัดทำประชาคมหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับประชาชน สามารถทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พรเทพ คันทะพรม (2550 : 79-82) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้านเรียงจากเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศและการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ส่วนที่มีอายุและอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมแตกต่างกันส่วนที่มีอายุและอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างเหมาะสม การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนและจะต้องให้ครอบคลุม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วยส่วนมากผลการวิจัยของการมีส่วนร่วมจะอยู่ที่ระดับปานกลาง ส่วนสถานภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วม

ทั้งเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ชุมชนที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน บทบาทของประชาชนโดยประชาชนจะมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เพราะประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระอนุกุล ศรีปัจฉิม (2550 : 76 -80) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ สาธารณสุข และด้านส่งเสริมการศึกษาและวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยด้าน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองลงมาด้านสาธารณสุข โภค ด้านสังคม ด้านการเมืองและการบริหาร และด้านเศรษฐกิจ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ที่มีเพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เพศชายและเพศหญิง โดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ที่มีอายุแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ที่มีอาชีพแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ไพโรพ ถนัคคำ (2550 : 65 -66) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต และด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

การดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างเพศชายและเพศหญิง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลมากกว่าเพศชาย ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลทั้ง 3 กลุ่ม คือ อายุ 18-30 ปี อายุ 31-45 ปี และอายุ 45 ปีขึ้นไป พบว่า ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลระหว่างระดับการศึกษา ทั้ง 4 ระดับ คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา, ปวช. หรือเทียบเท่าอนุปริญญา, ปวส.หรือเทียบเท่า และปริญญาตรีขึ้นไป มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ คือ ระหว่างประถมศึกษากับปริญญาตรีขึ้นไป โดยที่ระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป ระหว่างมัธยมศึกษา, ปวช. หรือเทียบเท่ากับปริญญาตรีขึ้นไป โดยที่ระดับมัธยมศึกษา, ปวช. หรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป และระหว่างอนุปริญญา, ปวส. หรือเทียบเท่ากับปริญญาตรีขึ้นไป โดยที่อนุปริญญา, ปวส. หรือเทียบเท่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ทวิทย์ โพธิ์เสส (2550 : 81) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลวังไชย อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลวังไชย อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับข้อเสนอแนะ ปัญหาและอุปสรรค พบว่า มีข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาคมทราบวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนา ดังนั้น้องค์การบริหารส่วนตำบล ควรประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาคมมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

นฤชิต ชูช่วย (2551 : 81-82) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับ

ปานกลางทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาล ตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม เพศ อาชีพ และระดับ การศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อาชีพ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับการมี ส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

วิศาสตร์ สืบชมพู (2551 : 84) ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้พบว่า สาเหตุการเข้ามา มีส่วนร่วมของประชาชน เกิดจากหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ประชาชนมีเวลาว่าง ประชาชน ต้องการรักษาผลประโยชน์ของตนและของชุมชน ประชาชนเห็นความสำคัญของกระบวนการ มีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้น ส่วนการที่ประชาชนบางกลุ่ม ไม่เข้ามา มีส่วนร่วมของประชาคมในการพัฒนาท้องถิ่นนั้น เกิดจากสาเหตุ เช่น ประชาชนกลุ่มนั้นติด ภารกิจสำคัญ ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม

กวีนา คำก้อน (2552 : 75 - 76) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน เทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการดำเนินงานเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมี ส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินกิจกรรม ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานเทศบาล ตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมี ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง และเมื่อจำแนก ตามช่วงอายุผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานเทศบาล ตำบลห้วยผึ้ง โดยรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

การดำเนินงานเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง โดยรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิราภรณ์ เชื้ออุทรพิทย์ (2553 : 95) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยประมาณ 2.92 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน โดย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เมื่อจำแนกเป็นรายหมู่บ้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ใน ระดับปานกลางทุกหมู่บ้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 7 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 10 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 12 หมู่ที่ 8 หมู่ที่ 11 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 3

ประนอม ไชยน้ำอ้อม (2553 : 80) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.02 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกู่กาสิงห์ จังหวัดร้อยเอ็ดและได้นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดการศึกษาเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล